

Ar tikrai dirbtinis intelektas (DI) yra didžiausia mūsų problema?

Šiandien turbūt sunku rasti žmogų, kuris nebūtų išbandęs dirbtinio intelekto ar bent jau apie jį girdėjęs. Nors dauguma net nesupranta, kaip veikia pats algoritmas, gana greitai pradeda pasitikėti arba, priešingai, skeptiškai vertinti DI atliekamas funkcijas. Dirbtinio intelekto tema yra nevienpusiška, nes DI iš dalies palengvina žmonių gyvenimą, tačiau taip pat jį siaurina, kadangi individai pradeda per daug pasikliauti šio „ginklo“ galiomis, o tai stabdo jų pačių kritinį mąstymą.

Pagrindinė problema, kodėl žmonės nebenori patys mąstyti ar susidaryti savo autentiškos nuomonės remdamiesi informacija, susirinkta iš kelių šaltinių, mano manymu, yra ta, jog šiuolaikinis žmogus yra priverstas skubėti. Nuo pat ankstyvųjų amžių žmogus buvo „sulietas“ su gamta. Jei atkreiptume dėmesį, pamatytume, jog gamta retai kada skuba, pavyzdžiui, gėlės, medžiai auga lėtai, vystosi pamažu. Seniau žmonės dirbdavo gamtos aplinkoje ir prisitaikydavo prie natūralių sąlygų. Kadangi nebuvo tokio chaoso ir didelės stimuliacijos kaip šiuolaikiniame pasaulyje, jie rasdavo ramybę. Dirbtinis intelektas tikrai yra stipri stimuliacijos forma, jis dar labiau padidina mūsų gyvenamojo laikmečio greitį, tačiau, manau, kad žmonės yra linkę perdėti suversti visą kaltę DI. Mano nuomone, pamatus tam, ką matome ir jaučiame šiandien, iš esmės padėjo kapitalizmas (ekonominė ir socialinė sistema, kurioje gyvename) ir jo nulemtas vartotojiškumas. Žmonės yra „apkrauti“ prekėmis ir pasirinkimais, o tai greitai priveda prie to, kad žmogus tampa apatiškas, tai yra, jis nebejaučia paties gyvenimo, o mėgavimasis vien materialiais daiktais žmogų labai riboja, nes jis negeba atrasti tikrojo pasitenkinimo. Žmonės iš prigimties trokšta turėti ir gauti, tačiau kapitalizmas suteikė puikias sąlygas šioms žmogaus savybėms lengvai ir gausiai realizuotis, nuolat „didindamas apetitą“ ir įsukdamas vartotojiškumo pagreitį.

Grįžtant prie DI, visuomenėje daug kritikos ir „pranašysčių“, jog šis algoritmas kaip kokia priešiška jėga „užvaldys“ pasaulį, bet argi pats algoritmas nebuvo sukurtas būtent žmogaus rankų ir proto? Žmonės visuomet yra vienaip ar kitaip valdomi – sistemų, taisyklių, socialinių normų, hierarchijos... Mano manymu, DI yra tik kapitalizmo įrankis, kurio paskirtis valdyti iš lėto paveikiant mūsų visų protus.

Koks DI poveikis mums? Visų pirma, jis mažina motyvaciją, nes, jei žinome, kad yra kažkas, kas atliks už mus tam tikrus darbus, nebėra tikslo daryti patiems. Žmogaus smegenys nebegeba išskirti dopamino, dingsta „užsidegimas“, kuris taip dažnai gyvenime mus veda į priekį. Kadangi žmogus nustoja pats daryti dalykus, smegenys naudojamos vis mažiau, o tai kelia stagnaciją. Ši stagnacija iš pirmo žvilgsnio gali neatrodyti pavojinga, tačiau pažvelgę giliau matome, kad ji nutolina žmogų nuo realybės, o tai sukuria disociaciją, ir toks žmogus yra lengviau valdomas.

DI taip pat paveikia ir mūsų santykius su kitais žmonėmis. Kadangi algoritmas yra linkęs prisitaikyti prie savo klausėjo ir perprasti jo ypatybes, žmogus susikuria iliuziją, kad yra „suprastas“, ir gali pradėti per daug tikėtis iš aplinkinių. DI iš tikrųjų geba gana gerai perprasti tam tikrus mūsų dėsningumus ir ypatumus. Jis sukuria aukštus standartus, mes pradedame norėti būti suprasti ir išklausti visai taip, kaip tai atlieka DI. Tačiau tikri, jausmus turintys artimi žmonės neprilygsta galingoms, greitai mus perprantančioms mašinoms. Tai skatina vienišumo jausmą, kai kurie gali net ir atsiriboti nuo aplinkinių pasirinkdami bendravimą ne

su tikrais, gyvais žmonėmis, o su dirbtiniu algoritmu. Tačiau, iš kitos pusės, žmonės, kurie neturi su kuo pasikalbėti, įgyja bent tokią galimybę būti išklaustyti. Kitas privalumas yra tas, jog žmonės tampa atviresni, nes žino, jog DI „neteisias“, tačiau, iš kitos pusės, tai gali kelti pavojų, nes net nepastebėdami mes atiduodame per daug asmeninės informacijos.

Dažnai girdima kritika, kad DI stabdo kūrybiškumą. Tačiau gal mes tiesiog nemokame juo tinkamai naudotis? DI dažniausiai atlieka veidrodžio funkciją, tai yra, jis atspindi asmenybę žmogaus, kuris su juo kalba. Naudodamasis šia dirbtinio intelekto „savybe“, žmogus galėtų gilinti savo mintis. Pavyzdžiui, būtų galima savo iškeltą argumentą plačiau išnagrinėti su DI, panaudojant algoritmą skirtingų pusių, nuomonių atskleidimui, diskusijai, polemikai. Jei algoritmas prisitaiko prie individo, vadinasi, individas turi pilną galią pakreipti jį norima linkme. Tad žmogus tiesiog turi išmokti naudotis DI kaip įrankiu savo kūrybiškesnio, universalesnio mąstymo formavimui.

DI turi daug minusų ir daug plusų. Dažniau girdime apie minusus, tačiau tenka pripažinti, kad žmonės fokusuojasi ir visą savo įniršį sutelkia į vieną objektą, kuomet problema yra ne vien DI, bet ir pats mūsų šiuolaikinis, technologiškas pasaulis. Taip, mes visi neišvengiamai esame įtakojami dirbtinio intelekto eros, tačiau mes esame paveikiami ir kitų dalykų. Perteklinis technologijų kiekis, į kurį mes žiūrime kaip į pažangą, verčia mus žengti atgal, o ne į priekį, nes mūsų gyvenimo kokybė prastėja: užterštas oras, maistas, didelis laiko švaistymas prie ekranų, vienatvė ir nevisavertiškumas. Galbūt lengva visas problemas suversti DI, nes tuomet nereikia nieko daryti ar spręsti? Vis dėlto DI negalės „užvaldyti“ ar padaryti mūsų „bukais“, jei pats žmogus turės kontrolę.

Adrija Skumanaitė

Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazija, IVa klasė